

A Kárpátokban

(Fordította: Jónás Imre őrnagy)

Harminc évvel ezelőtt, 1944 október 18-án hazánk fővárosában, Moszkvában felhangzott 224 löveg húsz sortüze a 4. Ukrán front hős katonáinak tiszteletére, akik leküzdötték a Kárpátokat. A Legfelsőbb Főparancsnok parancsában kimondta:

„A 4. Ukrán front csapatai, folytatva támadásukat, leküzdötték a Kárpátok hegyvonulatát, birtokukba vették a Lupkowi, Orosz, Uzsoki, Vereczkei, Tornyosi, Jablunkai, valamint Tatár hágókat és mintegy 275 km-es frontszakaszon 20—50 km mélységben behatoltak Csehszlovákia területére.”

Az elsők között — akik kitűntek a Kárpátok leküzdéséért folytatott harcokban — említették A. A. Grecskó vezérezredes 1. gárda hadseregének csapatait, E. P. Zsurovlevj vezérőrnagy 18. hadseregét, A. I. Gasztyilovics vezérőrnagy 17. gárda hadtestét és sok más magasabbegységet, egységet. A front negyven magasabbegységének és egységének a megtisztelő „Kárpáti” megnevezést adományozták.

Harcosaink a Kárpátokban nehéz és elkeseredett harcokban, az erdőshegyes terep különösen nehéz viszonyai között vívták ki a győzelmet.

A Kárpátok a természetes akadályok igen hatalmas és bonyolult rendszerét képezték csapataink támadásának útjában. A Kárpátok hegyvonulatának többszáz kilométeres láncolatából, mely hatalmas természetes választóvonalat képez Csehszlovákia és Magyarország megközelítési útvonalán, éppen a Keleti, vagy Erdős Kárpátok a legnehezebben leküzdhetők. Leküzdésüket éppen a hágók, átjárók, a meglévő vasútak, gépkocsi- és szekérutak viszonylag kis száma nehezítette meg.

Például, a 4. Ukrán front támadási sávjában csak 4 vasútvonalt, 8 műút, néhány talajút és öszvércsapás vezetett átjárókon keresztül. A talajutak azonban csak száraz időben voltak alkalmasak gépkocsi közlekedésre. Eső idején az agyagos talaj miatt ezek az utak nehezen voltak járhatók. A támadást pedig ősszel — szeptember, októberben — vezették, amikor gyakran esett az eső és sok út teljesen járhatatlanná vált.

A természetes akadályokat az ellenség mesterséges akadályokkal erősítette meg és tüzérségi, aknavető, valamint lövész fegyverek tüzével fedezte.

A. A. Grecskó, a Szovjetunió marsallja, „Keresztül a Kárpátokon” című könyvében a következőket írja: „A 4. Ukrán fronttal szemben álló

ellenség fővédővét az államhatáron, a Kárpátok gerince mentén hozta létre. A hegyi terepviszonyok erős védelmi rendszer szervezését tették lehetővé állandó jellegű erődítmények és harcokosi akadályok, valamint megerősített állások rendszerének kiépítésével. A csapatok mozgására alkalmas összes hegyi átjárót erős védelmi csomóponttal fedezték. Az utakon, a vízmosásokban és folyómedrekben, valamint a hegyi utakhoz csatlakozó lejtőkön levő harcokosi akadályok, a megközelítési utakon levő aknamezők és kiépített erődrendszer tüzéségi és géppuska-tüze lehetlenné tették a megerősített körzetek frontális támadással való leküzdését. Csak megkerülő manőverrel lehetett elérni az úgynevezett „Árpád” védővonal áttörését. Frontunkkal szemben két ellenséges hadsereg állt, melyeknek állományába egy harcokosi hadtest, tizenkét hadosztály, két hegyivadász dandár, tizenegy önálló zászlóalj, három tüzérezred, öt tüzérosztály, egy rohamlőveg zászlóalj és négy páncéltörő tüzérosztály tartozott.

Az I. E. Petrov vezérezredes parancsnoksága alatt álló 4. Ukrán front elé a Legfelsőbb Főparancsnokság főhadiszállása a következő feladatot állította: szétzúzni az ellenálló ellenséget, birtokba venni a Kárpátok fővonulatának hágóit és kijutni a magyar síkságra. Jobbról I. C. Konyev a Szovjetunió marsallja által vezetett 1. Ukrán front csapatai tevékenykedtek, balról R. J. Malinovszkij a Szovjetunió marsallja parancsnoksága alatt a 2. Ukrán front csapatai harcoltak.

A frontparancsnokságok, amint nehéz harcokkal elérték a hegyek nyúlványait, a Szovjet kormány utasítására azonnal hozzákezdtek a Kárpátok leküzdésére irányuló támadó hadművelet előkészítéséhez és végrehajtásához, hogy sürgősen segítséget nyújtsanak a hitlerista területrablók ellen fegyveres harcra kelt szlovák népnek.

Abban az időben a 4. Ukrán front csapatainak állományába tartoztam, és mint a frontújság tudósítója gyakran jártam minden hadsereg egységénél és magasabbegységénél, hogy írjak a támadás előkészítéséről és megvívásáról. Frontnaplóimban megmaradtak publikált és nem publikált feljegyzéseim a különböző fegyvernemek, többek között a hadtápszolgálat és hadtápalagységek katonáinak, parancsnokainak és politikai munkásainak bátorságáról, találékonyságáról és kezdeményező készségéről. Ezek alapján szeretnék — ha röviden is — beszélni az 1944-es év őszén ezen napjainak eseményeiről.

A hegyi hadszíntéren vívott sikeres támadás érdekében szükség volt gondosan felkészíteni a teljes személyi állományt, előkészíteni a harci technikát, fegyverzetet, szállító- és híradó eszközöket. Ennek érdekében a Front Katonatanácsa még augusztusban kidolgozta a „Szervezési utasítás a csapatok felkészítésére hegyekben folyó tevékenységekhez” c. okmányt. Ezután nyomtatták ki és osztották szét a csapatoknál a „Segédlet az erdős-hegyes terepen tevékenykedő csapatoknak”. Ezt a segédletet a „Kézikönyv a csapatok harctevékenységére hegyekben” és a Vörös Hadsereg szabályzatai alapján állították össze, figyelembe véve a Nagy Honvédő Háború folyamán szerzett tapasztalatokat.

A csapatoknál szívós harc kiképzés bontakozott ki. Tanult mindenki — sorkatonától a tábornokig. Tanultak harc közben és a harctevékeny-

ségek közötti időben. A foglalkozásokat különösen nehéz terepszakaszokon folytatták le. A Front Katonatanácsa megkövetelte, hogy a csapatok kiképzését alegységkötelékekben — szakasztól zászlóaljig — a megerősítésül kapott eszközökkel hajtsák végre, és gyakorolják a magaslatok birtokba vételét nappal és éjszaka. Ezek során alkalmazzák mind a frontális támadást, mind a megkerülést és átkarolást; a mozgást ösvényeken és út-talan terepen, meredek emelkedőkön és lejtőkön; a tájékozódást nappal és éjszaka, a sűrű erdőben tájolóval és tereptárgyak alapján; a fára mászást és a célzás nélküli tüzelést az erdőben.

A foglalkozásokat a szakasz-, század-, és zászlóaljparancsnokok részére az ezredparancsnok, az ezred-, hadosztály- és hadtestparancsnokok részére a hadsereg- és frontparancsnokok vezették. A honvédek és tisztsek harc kiképzésében jelentős helyet foglalt el az erdős hegyek leküzdésének begyakorlása. A foglalkozásvezetők közül sokan szereztek már tapasztalatot a Kaukázusban és a Krimben a hegyekben vívott harctevékenységek vezetésében.

A parancsnokok, politikai munkások, propagandisták és agitátorok, párt- és komszomol aktivisták mesélték a Moszkva alatt, Szevasztopolnál, Sztálingrádnál, Kurszknál, Novorosszijszknál, a Dnyepernél és Ukrajna sztyeppéin harcoló kiemelkedő katonák ismereteiről, bátorságáról és hősiességéről, hazánk forradalmi és harci tradícióinak szellemében nevelték a katonákat.

A hadművelet előkészítésének időszakában az alegységek agitátorai beszélgetéseket folytattak a következő témákból: „A géppisztolyosok kis csoportjainak tevékenysége erdős-hegyes terepen”, „Gránát és géppisztoly — nélkülözhetetlen fegyverek a hegyekben”, „A menet végrehajtásának rendje hegyekben”, „Elvtársi segítség erdős-hegyes terepen”, „A szuorovi csodahősökről” stb. A front teljes személyi állományának bemutatták a „Szuorov” című filmet. A foglalkozásokon és beszélgetéseken visszaemlékeztek a szuorovi tanulságokra: „Nehéz a kiképzésen — könnyű a harcban”, „Ott jelenj meg, ahol az ellenség nem vár téged”, „Meglépetés — győzelem”, „Ahol a szarvas nem megy el — az orosz katona ott is elmegy”...

A Kárpátokban végrehajtandó támadás előkészítése a hadtáp alegységeknél, egységeknél és intézeteknél is folyt. A frontparancsnok hadtáp-helyettese és a front hadtáptörzs a „Szervezési utasítás a csapatok felkészítésére a hegyekben folyó tevékenységekhez” c. okmány alapján intézkedési tervet dolgoztak ki, melyet minél gyorsabban végre kellett hajtani.

A front és a hadseregek hadtáp intézeteinek rövid idő alatt a következő feladatokat kellett megoldani: helyreállítani a meglévő utakat és hidakat, valamint több irányban újakat építeni; közelíteni a bázisokat a csapatok harcrendjéhez; előretolt hadseregraktár-csoportokat létrehozni; felhalmozni és elhelyezni a szükséges anyagieszköz készleteket annak figyelembevételével, hogy a harctevékenységek önálló, elszigetelt irányokban alakulnak ki; előkészíteni a gépkocsi- és fogatolt szállítóeszközöket az erdős hegyekben való alkalmazáshoz; kombinált málhás- és fogatolt hegyi szállító alegységeket létrehozni; közelíteni a frontvonalhoz az egészségügyi intézeteket, valamint melegező és étkeztető pontokat berendezni

a sebesültek és betegek részére; előkészíteni sok helyszínen található hegyi felszerelést, anyagi eszközt stb.

Különösen nagy jelentőségre tett szert az utánszállítás megszervezése. A Kelet-Kárpátok-i hadművelet kezdetére, azaz szeptember 9-re a szükséges anyagi eszközöket a front vasúton kapta meg. A front ellátó bázisoktól a hadsereg bázisokig a szállítást a front gépkocsi szállító eszközeivel hajtották végre. Onnan a hadsereg szállító eszközeivel juttatták el a hadosztályokhoz.

A csapattagozatban — ahol az utak állapota már nem tette lehetővé a gépkocsik alkalmazását — az anyagi eszközök utánszállítását málhás és fogatolt eszközökkel hajtották végre. A támadás megindításáig minden hadseregben megalakítottak három, nem szervezetszerű fogatolt szállító századot, és minden hadosztálynál egyet. A málhás és fogatolt szállítóeszközökből front tartalékot is hoztak létre 12 önálló század erővel. Ezekből erősítették meg a főirányokban tevékenykedő hadosztályokat az anyagok egységekhez és alegységekhez történő kiszállítása érdekében. A lövész zászlóaljnak vonat alegységét — az ezredtől való elszakadás esetére, önállóságuk biztosítása érdekében — 15 málhás lóra növelték.

A támadás előkészítésének időszakában a csapatoknál és a raktárakban a következő készleteket hozták létre: lőszer 1,5—3,5 ja, üzemanyag 2—5 ja, élelmiszer 27 ja, ebből 7 ja a csapatoknál (közülük 3 ja hegyi készlet), 5 ja a hadsereg raktárakban és 15 ja a front raktáraiban.

A csapatok anyagi-, technikai- és egészségügyi biztosítása terén adódó feladatok végrehajtása érdekében nagy figyelmet fordítottak a személyi állomány felkészítésére az erdős-hegyes terepen végrehajtandó támadás során. Komoly munkát végeztek a gépkocsivezetők, kocsisok, málhásállatvezetők és más, szállítással foglalkozó, az anyagi eszközöket közvetlenül a peremvonalba, illetve tüzelőállásokba eljuttató katonák felkészítése terén. Minden alegységnél és műhelyben megszervezték a szükséges hegyi felszerelések: kötelek, lapátok, hordsaroglyák, vontatósaroglyák, vonókötelek, kőtélpályák stb. készítését. Széles körben ismertették azon alegységek tapasztalatait, melyeknél szervezettebben folyt ez a munka.

Az élenjáró módszerek propagálásában jelentős szerepük volt a hadosztály-, hadsereg- és frontújságoknak. A frontújság „Szovjet katona” és „Légy képes tevékenykedni az erdős hegyekben” rovataiban cikksorozatokat közöltek a mozgásról és tájékozódásról a hegyekben, a ruházatról és felszerelésről, a hegyi felszerelés felhasználásáról, a szakadékokon és hegyi folyókon való átkelésről és a terhek, valamint sebesültek átszállításáról, a táborozásról a hegyekben, a kunyhóépítésről, tábortűz-rakásról, a ruházat szárításáról, evőeszközökről, evőeszszerűről és más olyan kérdésekről, amelyek ismerete segítséget nyújt a harcosoknak, hogy sikeresebben hajthassák végre feladatukat.

Az újság egyik számában megjelent P. Taraszenkó alegység szolgálatvezető levele „Csináljuk magunk”. Ő a következőket írta: „A legszükségesebb hegyi felszereléseket mi ellátási cikként megkapjuk, ugyanakkor azok közel sem elegendők, és néha előfordul az is, hogy késve érkeznek”. A továbbiakban azután elmesélte, hogy a hegyekben vívott előző harcok során már milyen felszereléseket készítettek az alegységeknél. Az újság

ezt a levelet bevezetőül közölte, melyben a következőket írta: „Taraszenkó szolgálatvezető kezdeményezését meg kell ismerni az összes alegységnek. Kevesebbet kell várni és többet kell keresni a szükség-anyagokat a helyszínen.”

Egy hét múlva az egyik magasabbegység újságja a „Győzelmünkért” válogatást közölt Pozdnyákov szds. szállítószázadának értekezletéről, ahol megvitaták Taraszenkó szolgálatvezető levelét. Ebben a válogatásban leközölték Gandzejev szkv. felszólalását, melyben szöszerint a következőket mondta: „A mi századunk beosztottjai a hegyi málhaeszközök készítésében jó szakembereknek mutatkoznak. A helyszínen található anyagokból általuk gyártott kísérleti málhaeszköz kiválóan bevált a gyakorlatban. A nehéz utakon és ösvényeken a lovak ezekkel a málhaeszközökkel több mint egy mázsa terhet szállítanak. Nálunk most tizenkét ilyen málhaeszköz van.” Egy sor hasznos tanácsot tartalmazott Kovtun vöröskatona felszólalása is, aki még az első világháború idején harcolt a Kárpátokban. „Minden apróságra előre kell gondolni — tanította. Vegyük például a kötelet. Enélkül sehogy nem lehet boldogulni a hegyekben, és én már készítettem néhányat. Jót és tartósat csináltam. Van nekem tartalékban néhány istrángom is, ezek a hegyekben nagyon gyorsan elhasználódnak.”

A hadtáp alegységek és a hadtápszolgálat katonáinak munkája, kezdeményezése, valamint az, hogy megértették az előttük álló támadás fontosságát, nagyban elősegítette a csapatok anyagi biztosításával kapcsolatos feladatok megoldását. A javító- és kovácműhelyekben úgynevezett „fagyocská”-kat készítettek, hogy megtalpalják velük az egyes felderítőcsapatok és géppisztolyosok bakancsát, mert azoknak kellett mindenekelőtt megmászni a meredek emelkedőket.

Az erdős-hegyes terepen tevékenykedő csapatok részére készült utasításon vörös fonalként hűzódott kersztül az a gondolat, hogy a hegyekben vívott harc bátor kezdeményező-készséget és határozottságot követel minden tiszttől, tiszthelyettestől és sorkatonától, valamint az, hogy csak az egyes egységek és alegységek határozott tevékenysége vezethet nagy sikerhez. Erre különös figyelmet fordítottak a gyakorlati foglalkozásokon a párt-politikai munka keretében is.

Szeptember 9-én reggeltől kezdve az ellenségre megsemmisítő csapás zúdult. Az 50 perces tüzérségi előkészítés után az 1. gárda hadsereg magasabbegységei és egységei A. A. Grecskó vezérezredes parancsnoksága alatt a front jobb szárnyán Szanok körzetéből döntő támadásba lendültek Bukovszkó általános irányba, áttörték az ellenség védelmét Plovce, Sztruzse Mále, Sztruzse Velke terepszakaszon és szívós harcok közepette törtek előre. Az ellenség elkeseredetten ellenállt. Minden magaslatot, minden települést nehéz, vérontással járó harcban kellett elfoglalni.

Ezekben a napokban, amikor a németek figyelmét az a körzet kötötte le, ahonnan a mi támadásunk kezdődött, a 17. gárda lövészhadtest csapatai A. I. Gasztyilovics vezérőrnagy parancsnoksága alatt a front bal szárnyán szintén támadásba mentek át a Tatár-hágóhoz vezető irányban. A támadás három napja alatt a hadtestnek a támadási sáv közepén sikerült előrenyomulni 5—15 km-re, a bal szárnyon pedig 30—60 km-re.

A fasiszta német parancsnokság riadtan kezdte figyelni saját jobb szárnyát. Míg ők igyekeztek kitalálni, hogy honnan — jobbról, vagy bal-

ról — mérjük a főcsapást, a 18. hadsereg csapatai E. P. Zsurovljev vezérőrnagy vezetése alatt a front sávjának közepén szétbontakoztak támadáshoz. Leküzdve az ellenség ellenállását, az egységek és magasabbegységek kezdtek lassan, de határozottan előretörni, megerősítve maguk mögött minden visszahódított terepszakaszt.

Csapataink — aleggységtől magasabbegységig — minden tevékenységének alapja a manőver volt. A frontális támadás mindig együtt járt az ellenség szárnyakról történő megkerülésével és bekerítésével, valamint gyakran a hátból mért csapással is. A front- és hadseregpáncsnokságok által kidolgozott hadművelleti manőverek pontos és merész terveit a csapatok nemcsak, hogy önfeláldozóan végrehajtották, de a harcmezőn a tisztek, tiszthelyettesek és sorkatonák értelmes kezdeményezésekkel ki is egészítették.

A harctevékenységek minden napja bővelkedett a magas katonai hozzáértés, vakmerőség, hősiesség és kezdeményezőkézség példáiban. Ezek a magas morális és harci tulajdonságok azonban nemcsak a harcoló aleggységek és egységek személyi állományára voltak jellemzőek, hanem azokra, akik biztosították a csapatok részére az összes szükséges anyagi eszközt az ellenség feletti győzelem elérése érdekében, kihordták a harcmezőről a sebesülteket, és a segélyhelyeken, valamint a kórházakban ellátták őket — a hadtápszolgálat és hadtáp-aleggységek katonáira is.

A csapatokat, melyek szívós harcot folytattak a hegyekben, folyamatosan fel kellett tölteni lőszerrel, üzemanyaggal, élelmiszerral, takarmánnyal, ruházattal és felszereléssel. Kiszállítani mindezt nehéz volt. Az anyagi eszközöket szállító gépkocsioszlopok gyakran elakadtak a szűk és nehezen járható hegyi utakon, különösen esős időben. A gépkocsivezetőknek gyakran igénybe kellett venni a lapátot, a fejszét és a fűrészét. Utakat szélesítettek, a mocsaras szakaszokat dorongokkal, faágakkal, rőzsekötegekkel fedték be és kézzel tölték ki a gépkocsikat. Mindezek ellenére haladtak előre. A gépkocsivezetők részére vitathatatlan törvény volt a kölcsönös segítségnyújtás és a kölcsönös mentés. Ott ahol a gépkocsik nem tudtak elmenni, az anyagi eszközöket országos járműveken és málhásállatokon szállították, a meredek hegyoldalon kötelekkel húzták fel, illetve kézben vitték. Akármilyen nehéz volt, a csapatok akármilyen irányban tevékenykedtek, megkaptak minden szükségest — a lőszertől és a gránáttól a forró scsiig, kásáig és a levélpapírig.

A csapatok folyamatos lőszer-, üzemanyag-, élelem- és más anyagi eszközökkel való ellátását a frontpáncsnokság és a hadtápszervek által előzetesen jól átgondolt szállítási rendszer, valamint a műszaki és a közúti alakulatok hősies munkája tette lehetővé. Az előzőekben már szó volt arról, hogy az anyagi eszközök szállítása céljából speciális szállító aleggységeket hoztak létre, melyek komoly szerepet játszottak a hadművellet hadtápbiztosításában, a Kárpátok leküzdése idején. A műszaki és közúti aleggységek rendkívül rövid idő alatt készítettek a Kárpátok magaslatain keresztül új utakat.

A Kárpátok hegyvonulatának leküzdése idején vívott támadás folyamán a műszaki- és közúti aleggységek lefektettek többszáz kilométer oszloputat, újjáépítettek, helyreállítottak és megerősítettek körülbelül ezer hidat, megjavítottak több, mint ezer kilométer mű- és talajutat, melye-

ket az ellenség megrongált. Egyes napokon viszont az történt, hogy a hegyekben lehullott esők után kitört az elemek harca és egy óra alatt több napi munka gyümölcsét semmisítette meg: a féktelenül lezúduló víztömegek megrongálták az utakat, a tomboló hegyi folyók elvitték a hidakat. Ekkor a műszakiaknak és közutiaknak újra kellett kezdeni a munkát. Dolgoztak és mindent megtettek, hogy biztosítsák a támadó csapatok előrenyomulásához szükséges anyagi eszközök szállítását.

Nagy igyekezettel dolgoztak azok is, akikre a csapatok élelmezési ellátása hárult. A front, a hadseregek, a magasabbegységek és a csapatok élelmezési szolgálatainak szakemberei gondoskodtak arról, hogy az összes alegységet rendszeresen ellássák meleg étellel. Az alegységekhez mozgókonyhákban, termoszkban és vödörökben juttatták el az ételt. A hegyek között azonban a katonáknak gyakran kellett kis csoportokban és alegységekben tevékenykedni, messzire eltávolodni saját egységüktől és néha felmászni olyan helyekre, ahová sem a konyha, sem a termoszkokat szállító személyek nem juthattak el. Az ilyen alegységek katonáinak kiadták a nyersanyagokat, hogy maguk készítsék el a meleg ételt. A meleg étel evőcsészében, vagy vödörben (ha néhány fő részére készítették) való elkészítésére az összes alegység katonái ki voltak képezve. Több alegység gazdasági ellátó helyen a szakácsok erdei gomba- és bogyógyűjtést szerveztek, ami jó kiegészítés volt a katonák élelmezési javadalmazásához.

Sokat dolgoztak a ruházati szolgálat szakemberei is. Ők időben biztosították a személyi állománynak az illetményes ruházatot, lábbelit és felszerelést. A ruházati mozgó javítóműhelyekben nagy munka folyt, javították a ruházatot és a lábbelit, hiszen a hegyek között, az erdő sűrű bozótjában azok mindig gyakrabban tönkrementek. A csapatoknál állandóan gondoskodtak arról, hogy megszervezzék a harc szünetében a személyi állomány fürdőben történő tisztálkodását és fehérnemű-cseréjét.

Az egészségügyi dolgozók — egészségügyi katonák, egészségügyi instruktorok, ápolónők és orvosok gondoskodtak arról, hogy idejekorán segélynyújtásban részesítsék a sebesülteket és betegeket. A csapatok erdőshegyes terepen végrehajtott támadásának egészségügyi biztosítására is jellemző volt egy sor sajátosság. Nagyon nehézé vált például a sebesültek összegyűjtése. Igen hasznosnak látszott, hogy még a támadás előkészítésének időszakában minden alegységnél foglalkozásokat vezettek le az ön- és kölcsönös segélynyújtásról. A sebesültek nehezen járható helyekről való kihordásának biztosítása céljából speciális hordszékeket és hordszíjakat készítettek. A segélyhelyek és kórházak a támadó csapatok után olyan távolságra települtek át, hogy lehetőségük legyen minél gyorsabban a szükséges egészségügyi segélynyújtásban részesíteni a sebesülteket.

A Kárpátokban vívott harcok idején a frontújság minden számában írtak harcosaink hősiességéről, a lövészekéről, a tűzérékéről, a pilótákéről, a harckocsizókérről, a műszakiakéről, a közutiakéről, a híradókéről, mind az egyes katonák, mind egész alegységek, egységek és magasabbegységek bátor és rettenhetetlen tevékenységéről. Ezekkel együtt rendszeresen publikáltak anyagokat azokról is, akik az ellenség felett aratandó győzelemhez minden szükséges anyagot biztosítottak. Íme néhány kiragadott példa az ilyen tudósításokból.

„Kedves Taraszov elvtárs, sietek közölni önnel, hogy élek és most kórházban tartózkodom. Jól érzem magam, úgy hogy az ügyek most rendben vannak. A lábamban sok szilánkot találtak és itt a kórházban azokat kiszedték. Megköszöntem az orvosoknak azt az együttérző és figyelmes magatartást, melyet velem és a többi sebesülttel szemben tanúsítottak. Most köszönetet akarok mondani önnek is. Sohasem fogom elfelejteni, ahogy ön az ellenséges tűzben bekötözött és elvonszolt a folyóig, majd átszállított azon. Ön megmentette az életemet. Hamarosan visszatérek alakulatomhoz és folytatom az ellenség szétzúzását” — így írt a kórházból Matvej Melnyik sorkatona Vaszilij Taraszov egészségügyi instruktornak.

„Vojcehovszkij vöröskatona kovács speciális féket készített a gépkocsizetők számára, mely a meredek emelkedőkön való megálláshoz volt szükséges. A féket fából készítette és vassal borította be” — közölte a szerkesztőséggel M. Ruszin őrmester. Vojcehovszkij kovács fékjét elsőként Tyimosenkó tizedes gépkocsivezető próbálta ki. „Jó, okos segédeszköz mondta ő. — Most a mi alegységünknel az összes gépkocsit felszereltük ilyen fékekkel”.

„Heves harc kezdődött a hitleristákkal. A kritikus pillanatban az aknavetőknél elfogyott az akna, a fasiszták pedig tovább nyomultak előre, — írta M. Dobovoj vöröskatona. — A katonák már elcsüggedtek és nyúltak a géppisztolyaikért, hogy visszaverjék az ellenség előrenyomulását. De ebben a pillanatban megjelent a szolgálatvezetőnk Iván Alakszejevics Smatkov.

— Sasok, aknát hoztam nektek, rakjátok le a kocsit! — kiáltotta.

Az időben érkezett aknák nekünk a legdrágábbak voltak. Az ellenség ellenlökését szétzúztuk és nagy veszteségeket okoztunk nekik”.

„Gondoskodás a katonákról” című levelében I. Szurov sorkatona a következőket írta: „Ha csak néhány szóval is, de szeretnék mesélni arról, hogyan gondoskodnak nálunk az előretolt állásokban a katonákról.

A mi szakácsaink Fajszulin és Kurov jó ételt készítenek és igyekeznek időben kiadni a harcosoknak. Ma például reggelire burgonya volt szaftos hússal és uborka, ebédre — kiváló borscs hússal és fasírozott, vacsorára — kása, paradicsom és tea.

Jól gondoskodnak nálunk a ruházatról és a lábbeliről is. Gavrilov sorkatona a háborúig foglalkozott egy keveset a cipészkedéssel. Ez a szakma itt jól jött neki: ő javítja a katonák lábelijét. Nálunk nincs egyetlen harcos sem, aki szakadt lábbeliben járna. Ahogy tönkremegy — azonnal megjavítja. A szükséges javítóeszközöket, cipészfonalat, szeget, valamint a ruházat javításához szükséges cernát és tűt nálunk állandóan biztosítja a század szolgálatvezető.”

Arról is sokat lehetne írni, hogy milyen kedvezően nyilatkoztak a peremvonalban levő katonák a hadtáp alegységek és a hadtápszolgálat beosztottjairól.

A Kárpátokban támadó csapatoknál sok ló volt, azokról is állandóan gondoskodni kellett. Emlékszem egy beszélgetésre, melyet N. Matvejev az állategészségügyi szolgálat ezredese folytatott egy szállító alegységnél a hajtókkal és a málhásállat-vezetőkkel.

„A ló a hegyekben — mondta — megbízható barátja és segítője a katonának. Ahol nem megy el a gépkocsi és az országos jármű, ott könnyen elmegy a ló a málhával és eljuttatja a csapatokhoz, ami szükséges.” A továbbiakban részletesen elmesélte, hogyan kell gondoskodni a lóról a hegyekben, hogy az mindig egészséges és erős legyen, s végre tudja hajtani nehéz munkáját. Az ő részletes beszédét „Gondoskodás a lóról a hegyekben” címen teljes terjedelmében közölte az újság, hogy a tapasztalt szakember hasznos tanácsait minden alegységénél felhasználhassák.

A támadás folyamán a csapatok hadtápbiztosítását a vasúttól elszakadva kellett megoldani, mivel a front támadási sávjában minden irányban erősen megrongálták azokat. A front- és a hadsereghadtápban az utánszállítás súlypontja mindinkább a gépkocsi-szállításra tevődött át, a csapathadtápban pedig a fogatolt járművekre és a málhásállatokra. A hegyek között az anyagi eszközök utánszállítása terén jól beváltak a támadás megkezdése előtt szervezett fogatolt szállító századok, melyek képesek voltak gyorsan áttérni a fogatolt szállításról a málhásra.

Az erdős-hegyes terepen vívott támadás során a csapathadtáp beosztottjain kívül a parancsnokok és politikai munkások is állandóan gondoskodtak a csapatok folyamatos hadtápbiztosításáról. A front és a hadseregek Katonatanácsai állandóan ellenőrizték a hadtáp alegységeket, egy-egy és intézetek tevékenységét.

Csapataink nehéz harcokkal, de szívósan törtek előre. A hős szovjet harcosok tűzzel, szuronnal és kézigránáttal törtek maguknak utat a Kárpátok csúcsai felé, üldözve és megsemmisítve a német fasiszta területablókat. Október 18-án a Legfelsőbb Főparancsnokság parancsa tudomásul adta, hogy a 4. Ukrán front csapatai, folytatva támadásukat, széles fronton leküzdötték a Kárpátok fő hegyvonulatát.

Ez a mi csapataink hőstette, a mi nagy győzelmünk volt.

A front csapatainak a Kárpátokban vívott támadó tevékenysége lehetővé tette, hogy sikeresen támadhassanak jobbról a 2. Ukrán front csapatai, balról pedig az 1. Ukrán front állományában K. Sz. Moszkalenko vezérezredes parancsnoksága alatt a 38. hadsereg csapatai. Itt a Kárpát-Duklinszk-i hadműveletben vállvetve harcoltak a szovjet katonákkal a csehszlovák hadtest csapatainak harcosai Ludwig Szvoboda parancsnoksága alatt. Október 6-án birtokba vették a Duklinszk-hágót, és tovább törve előre elfoglalták Vuzsnyi Komarnyik falut. Nem sokkal később, a további támadások során a csehszlovák hadtest és a 38. hadsereg a 4. Ukrán front állományába került.

A fasiszta német területablókkal a Kárpátokban vívott véres harcokban még jobban megerősödött és összekovácsolódott a szovjet—csehszlovák barátság, melyért a szovjet és csehszlovák harcosok ezrei adták életüket. A Duklinszk-hágónál aratott győzelem tiszteletére ma egy hatalmas emlékmű emelkedik ott — a testvéri népek megbonthatatlan barátságának szimbóluma.

A Legfelsőbb Főparancsnokság által meghatározott feladatok teljesítése után a front csapatai szívósan törtek előre, demonstrálva ezzel is a Szovjet Hadsereg állandóan növekvő erejét, a parancsnoki állomány magas szervezőképességét és a harcosok harcképességét. Katonáink igyekez-

tek előrehaladni, hogy minél gyorsabban segítséget nyújthassanak a szlovák népnek, mely felkelt a hitleri elnyomók ellen, és gyorsabban felszabadítsák a testvéri csehszlovák népet a fasiszta megszállás alól.

A támadás előkészítésének időszakában és annak folyamán a front csapatainál céltudatos pártpolitikai munka folyt. Ezt a munkát L. I. Brezsnyev, A. A. Episev, Sz. E. Kolonyin, K. P. Iszajev, M. M. Pronyin és az összefegyvernemi-, harckocsi-, tüzér- és repülő magasabbegységek, valamint a hadtápegységek és intézetek sok más politikai munkása vezette. Ők mozgósították a harcosokat a harcparancsok kifogástalan végrehajtására és lelkesítették őket a harci hőstettekre. Nagyon elterjedt a csapatoknál a Vörös Hadsereg internacionalista feladatának propagálása és a szovjet harcosok hatalmas felszabadító missziójának megmagyarázása.

Csehszlovákia városainak és falvainak lakói rendkívül szívélyesen fogadták csapatainkat. A városokban és falvakban virágokkal körülfont diadalíveket láttunk ilyen felirattal: „Vártuk önöket”. Az átvonuló katonáknak a parasztok kenyeret és gyümölcsöt hoztak és kijelentették: „Soha nem fogjuk elfelejteni, hogy a Vörös Hadsereg szabadított meg bennünket a német fasiszta rabságtól.”

A szlovák nemzeti felkelés 30. évfordulóján Gusztáv Husak a CSKP KB főtitkára megemlékezésében a következőket írta: „Népünk tudatába örökre bevésődött a szocialista Szovjetunió példája, mely a legkritikusabb időszakában, a második világháború idején is hű maradt Csehszlovákiához és a legnagyobb áldozatra is kész volt népünk, államunk felszabadításáért. A felkelés lelegejétől fogva megadott minden politikai, erkölcsi, anyagi és katonai segítséget, valamint támogatást a harcoló Szolvákiának.

Fontos segítséget jelentettek a felkelésnek azok a fényes győzelmek, melyeket a Szovjet Hadsereg a Nagy Honvédő Háború frontjain aratott. Eppen ebben állt a Kelet-Kárpátokban vívott hadművelet fő célkitűzése. A Duklinszki-hágóért vívott nehéz harcok idején — ahol vállalva harcoltak a szovjet csapatok és a csehszlovák hadtest Ludwig Szovoboda elvtárs parancsnoksága alatt — született népünk jelszava: „A Szovjetunióval — örök időkre!”

Hazánk fővárosában — Moszkvában még a Kárpátok leküzdése után is többször rendeztek tüzijátékot a 4. Ukrán front katonáinak tiszteletére. Ennek a frontnak az állományában harcoltak a csehszlovák hadtest katonái Csehszlovákia városainak és falvainak felszabadításáért.

A szovjet és csehszlovák katonák harci barátsága, mely Harkov alatt született, becsülettel kiállt minden megpróbáltatást a szovjet Ukrajna síkságain, Csehszlovákia hegyei között és völgyeiben vívott harcok folyamán, és hathatós kifejezőjévé vált a Szovjetunió és Csehszlovákia népei internacionalista harci szolidaritásának.

Ma, a Szovjetunió és Csehszlovákia népeinek és hadseregeinek, illetve a szocializmus összes népeinek és hadseregeinek harci barátsága megbízhatóan biztosítja minden baráti ország és az egész szocialista közösség szuverenitásának, a szocializmus vívmányainak és függetlenségünk védelmét.